

How to cite: Holovchak, H., Ivanova, N., & Kotorobai, S. (2023). Auditorial control and internal control as instruments for enhancing the reliability of financial reporting. *Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science* (pp. 191-196). Futurity Research Publishing. https://futurity-publishing.com/international_conference_3/

Аудиторський контроль і внутрішній контроль як інструменти підвищення надійності фінансової звітності

Auditorial control and internal control as instruments for enhancing the reliability of financial reporting

**Головчак Ганна Василівна¹, Іванова Наталія Анатоліївна², Которобай Станіслав
Васильович³**

¹кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку і аудиту, економічний факультет,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
hanna.holovchak@lnu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-8986-4048>

²кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування, Уманський національний
університет садівництва, м. Умань, Україна, nn_ii@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8714-9171>

³кандидат юридичних наук, заслужений економіст України, аудитор, доцент, Київський
Національний Університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого,
м. Київ, Україна, vak2019@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8205-4448>

Accepted: November 16, 2023 | **Published:** November 24, 2023 | **Language:** Ukrainian

Abstract: This article explores the pivotal role of audit control and internal control mechanisms in bolstering the reliability of financial reporting. Acknowledging the contemporary challenges in financial transparency, the research addresses the relevance of stringent control frameworks. The purpose is to elucidate how these tools contribute to mitigating risks and ensuring the accuracy of financial disclosures. The object of the study is the financial reporting process, while the subject encompasses the effectiveness of audit and internal controls. Results indicate a symbiotic relationship between robust

control measures and enhanced financial reporting reliability, emphasizing their indispensable role in fostering trust and accountability.

Key words: audit control. internal control, financial reporting, reliability, risk mitigation, control frameworks, transparency.

Вступ

У ландшафті фінансових екосистем, що постійно розвивається, гарантія надійної фінансової звітності є наріжним каменем економічної стабільності та довіри інвесторів. Ми заглибимось в критичний аналіз двох інструментальних стовпів у цій сфері: аудиторського контролю та механізмів внутрішнього контролю. Актуальність цього дослідження неможливо переоцінити, враховуючи сучасні виклики, пов'язані з глобальними фінансовими складнощами, динамікою регулювання та необхідністю підтримки прозорих і надійних фінансових систем. Надійність фінансової звітності є фундаментальною для прийняття обґрунтованих рішень зацікавленими сторонами, починаючи від інвесторів і кредиторів і закінчуючи регулюючими органами та широкою громадськістю. В епоху, позначену складними фінансовими інструментами, транскордонними операціями та динамічними ринковими умовами, важливість надійних заходів контролю для забезпечення точності та цілісності розкриття фінансової інформації ніколи не була такою виразною. Аудиторський контроль і механізми внутрішнього контролю стають основою захисту від фінансових спотворень, шахрайства та помилок, таким чином підкріплюючи довіру до фінансової інформації, що поширюється організаціями (Тарашевський, 2016).

Повне розуміння ландшафту вимагає вивчення попередніх наукових пошуків у цій галузі. Попередні наукові розробки долали різні виміри, з'ясовуючи тонкощі систем аудиту та внутрішнього контролю. Науковці досліджували історичну еволюцію цих механізмів, розбирали їх окремі ролі та синергію, а також досліджували ефективність різноманітних систем контролю. Втім, динамічний характер фінансових систем і постійна еволюція нормативних ландшафтів вимагають постійної переоцінки цих інструментів та їх спільного впливу на надійність фінансової звітності.

Наукові дослідження також наважилися на дослідження конкретних випадків, розбираючи випадки, коли аудит і внутрішній контроль були як успішними, так і невдалими. Такі аналізи дають цінну інформацію про практичне застосування цих інструментів у різноманітних організаційних контекстах. До того ж, взаємодія між заходами контролю, структурами корпоративного управління та дотриманням нормативних вимог була центром дослідження, розкриваючи взаємопов'язану мережу, яка впливає на практику фінансової звітності (Фесенко, 2018).

Узагальнюючи наявні знання, усуваючи прогалини та використовуючи уроки, отримані з минулих аналізів, ця стаття намагається розібратися в складнощах аудиторського та внутрішнього контролю в контексті підвищення надійності фінансової звітності. Завдяки ретельному дослідженню їхніх ролей, викликів і потенційної синергії ми прагнемо вчасно внести відповідний внесок у поточний дискурс щодо стійкості та надійності систем фінансової звітності на нашій глобальній фінансовій арені, що постійно розвивається.

Результати дослідження

Дослідження історичної еволюції забезпечує основу для розуміння розвитку аудиту та механізмів внутрішнього контролю. Від початкових стадій до сучасних застосувань ми простежуємо траєкторію цих інструментів і з'ясовуємо, як вони адаптувалися до мінливої динаміки вимог до фінансової звітності (Тарашевський, 2016).

Аудиторський контроль, насамперед зовнішній за своєю суттю, служить механізмом зовнішньої перевірки. Ретельно перевіряючи фінансову документацію, аудитори пропонують незалежну оцінку фінансового стану організації (Воронко, Вовчик & Гончарук, 2019).

Аудиторський контроль відіграє вирішальну роль у підвищенні достовірності фінансової звітності. Процес аудиту передбачає перевірку фінансової звітності та пов'язаної з нею інформації для забезпечення впевненості щодо її точності, повноти та відповідності відповідним стандартам бухгалтерського обліку. Так, до головних способів, за допомогою яких засоби аудиту сприяють надійності фінансової звітності, належать наступні (Дорош, 2021):

- незалежна перевірка – зовнішні аудитори надають незалежну та об'єктивну оцінку фінансової звітності компанії. Ця незалежність допомагає гарантувати, що фінансова звітність не є упередженою або маніпульованою на користь керівництва чи інших зацікавлених сторін;
- виявлення помилок і шахрайства. Аудиторський контроль призначений для виявлення помилок і порушень у фінансовій звітності. Аудитори використовують різноманітні аналітичні процедури та тести по суті для виявлення спотворень або шахрайства, підвищуючи точність фінансової звітності;
- відповідність стандартам бухгалтерського обліку – аудитори забезпечують підготовку фінансової звітності відповідно до чинних стандартів бухгалтерського обліку та нормативних вимог. Ця відповідність додає довіри до фінансової звітності та допомагає підтримувати послідовність і порівнянність;
- оцінка ризику – аудитори проводять оцінку ризиків, щоб виявити потенційні області суттєвих викривлень у фінансових звітах. Цей процес дозволяє аудиторам зосередитися на областях високого ризику, забезпечуючи більш ефективний і цілеспрямований аудит, що підвищує надійність фінансової звітності;
- оцінка внутрішнього контролю – аудитори оцінюють ефективність внутрішнього контролю компанії за фінансовою звітністю. Надійний внутрішній контроль зменшує ризик помилок і шахрайства, підвищуючи достовірність фінансової звітності;
- перевірки по суті – аудитори проводять перевірки по суті, щоб отримати докази щодо точності та повноти сум і розкриття інформації у фінансових звітах. Ці перевірки включають детальну перевірку транзакцій, залишків на рахунках та іншої підтверджувальної документації;
- підвищена довіра. Залучення зовнішніх аудиторів підвищує довіру до фінансової звітності в очах інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. Надійна фінансова звітність має важливе значення для підтримки довіри та впевненості в бізнес–спільноті;

- своєчасне виявлення проблем – саме завдяки регулярним аудиторським аудитам потенційні проблеми або розбіжності у фінансовій звітності можна своєчасно виявити та усунути, запобігаючи ескалації проблем і зберігаючи достовірність фінансової інформації;

- прозора комунікація. Зовнішні аудиторі повідомляють про свої висновки та думки в аудиторському звіті. Ця прозора комунікація допомагає зацікавленим сторонам зрозуміти рівень надійності фінансової звітності та будь– які проблеми чи проблеми, виявлені під час процесу аудиту.

Внутрішній контроль є важливим інструментом для підвищення надійності фінансової звітності в організації (Дорош, 2021). Внутрішній контроль – це процеси, політика та процедури, які впроваджує керівництво для забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання, включаючи достовірність фінансової звітності. Внутрішній контроль сприяє підвищенню надійності фінансової звітності через наступне (Лучко & Пилипчук, 2015):

1. точність і повнота – внутрішній контроль допомагає забезпечити точність і повноту фінансової інформації. Впроваджуючи контрольні заходи, такі як процеси узгодження, механізми перегляду та перевірки підтвердження, організації можуть виявляти та виправляти помилки у фінансових даних до того, як вони будуть включені у фінансові звіти;

2. запобігання шахрайству та безгосподарності – внутрішній контроль призначений для запобігання та виявлення шахрайства. Розподіл обов'язків, засоби контролю авторизації та обмеження доступу допомагають запобігати та виявляти випадки шахрайства чи неналежного управління, які можуть поставити під загрозу надійність фінансової звітності;

3. своєчасна реєстрація транзакцій. Так, ефективний внутрішній контроль сприяє своєчасній реєстрації фінансових операцій. Це забезпечує актуальність фінансової інформації та точне відображення економічної сутності операцій, що сприяє надійності фінансової звітності;

4. дотримання політики і правил – внутрішній контроль призначений для забезпечення дотримання політики компанії, стандартів бухгалтерського обліку та правових норм. Дотримуючись цих вказівок, організації можуть підвищити надійність своєї фінансової звітності та продемонструвати прозорість і підзвітність зацікавленим сторонам;

5. оцінка та управління ризиками. Внутрішні засоби контролю допомагають виявляти та керувати ризиками, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності. Завдяки оцінці ризиків організації можуть запроваджувати засоби контролю для пом'якшення впливу потенційних ризиків, забезпечуючи відсутність суттєвих викривлень у фінансовій інформації;

6. розподіл обов'язків. Розподіл обов'язків є ключовим принципом внутрішнього контролю. Розподіляючи обов'язки між різними особами чи відділами, організації зменшують ризик непоміченості помилок або шахрайства. Таке відокремлення підвищує надійність фінансової звітності, мінімізуючи можливість маніпуляцій;

7. моніторинг і огляд. Постійний моніторинг і періодичні перевірки внутрішнього контролю сприяють достовірності фінансової звітності. Регулярні оцінки забезпечують ефективне функціонування засобів контролю, а також швидке виявлення та усунення будь– яких недоліків;

8. документація та облік – внутрішній контроль вимагає належної документації та ведення записів. Ведення детальних записів операцій, схвалень та іншої супровідної документації полегшує процес аудиту та надає докази точності та надійності фінансової звітності;

9. спілкування та навчання – ефективний внутрішній контроль включає чітке доведення до працівників політики та процедур. Програми навчання допомагають переконатися, що персонал розуміє свою роль у середовищі контролю, зменшуючи ймовірність помилок і підвищуючи надійність фінансової звітності.

Слід зауважити, що між засобами контролю аудиту та внутрішнім контролем існує синергія. Зовнішні аудитори покладаються на внутрішній контроль компанії як основу для своїх аудиторських процедур. Сильний внутрішній контроль підвищує ефективність зовнішнього аудиту, створюючи структуру, яка забезпечує точну фінансову звітність. Співпраця між внутрішніми та зовнішніми засобами контролю сприяє комплексній та надійній оцінці фінансової звітності (Лучко & Пилипчук, 2015).

І контроль аудиту, і внутрішній контроль мають спільні цілі, такі як запобігання та виявлення помилок, забезпечення дотримання нормативних актів і стандартів бухгалтерського обліку та захист від шахрайства. Ці спільні цілі зміцнюють надійність фінансової звітності шляхом систематичної та ретельної перевірки фінансової інформації (Воронко, Вовчик & Гончарук, 2019).

Організації часто беруть участь у процесі безперервного вдосконалення як засобів аудиту, так і внутрішнього контролю. Регулярні оцінки, перегляди та оновлення систем контролю допомагають адаптуватися до мінливого бізнес– середовища, нових ризиків і нових стандартів бухгалтерського обліку, додатково забезпечуючи постійну надійність фінансової звітності (Фесенко, 2018).

Висновки

Отже, контроль аудиту та внутрішній контроль є двома основними інструментами, які працюють разом для підвищення надійності фінансової звітності в організації.

Таким чином, контроль і процеси аудиту є основними інструментами для забезпечення достовірності фінансової звітності. Вони забезпечують незалежну та систематичну перевірку фінансової інформації, допомагаючи виявляти та вирішувати помилки, шахрайство та проблеми відповідності, зрештою сприяючи цілісності фінансової звітності.

Оскільки фінансові екосистеми продовжують розвиватися, адаптація та інновації цих інструментів контролю є першорядними для підтримки цілісності та достовірності фінансової звітності в глобальному масштабі.

Підводячи підсумок, можна сказати, що засоби внутрішнього контролю служать для організацій ключовим інструментом для підвищення надійності їхньої фінансової звітності. Встановивши надійне середовище контролю, компанії можуть мінімізувати ризики помилок, шахрайства та невідповідності, що зрештою забезпечить зацікавленим сторонам впевненість у точності та цілісності фінансової інформації, представленої у звітах.

Література

Воронко, Р. М., Вовчик, Н. Л., & Гончарук, В. С. (2019). Місце внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі управління підприємством. *Підприємництво і торгівля*, 24, 171–180.

Дорош, Н. (2021). Використання інформаційних технологій у внутрішньому аудиті. *Електронне наукове фахове видання "Соціально– економічні проблеми і держава"*, 2(25), 193–201.

Лучко, М. Р., & Пилипчук, Н. М. (2015). Контроль якості внутрішнього аудиту підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. *Бізнес інформ*, 7, 229– 234.

Тарашевський, М. М. (2016). Система внутрішнього контролю: сутність, складові, еволюція. *Водний транспорт*, (2), 181– 187.

Фесенко, В. В. (2018). Теоретичні аспекти розвитку аудиту як форми інформаційної взаємодії принципалів та агентів аудиторських послуг. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*, 53(2), 130– 137.